

PG EVEN SEMESTER EXAMINATION, 2023**SANSKRIT**2nd SemesterCOURSE NO. SAN – 552
(**Nyāya and Vedānta**)

Full Marks : 70

Pass Marks : 28

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

(Answer any five, taking one from each unit)

Unit – I

1. (a) अधिकारिलक्षणं वेदान्तसारदिशा निरूपय ।	5
(b) वेदान्तसार दिशा अध्यारोपनिरूपणं विधीयताम् ।	9
2. (a) 'साधनचतुष्टयम्' इति ग्रन्थदिशा स्पष्टय ।	7
(b) वेदान्तस्य प्रयोजनं निरूप्यताम् ।	7

Unit – II

3. (a) 'अपवादस्वरूप' यथाग्रन्थं व्याख्यायताम् ।	7
(b) श्रवण-मनन-निदिध्यासनानां तात्पर्यं ग्रन्थदिशा स्पष्टयत ।	7
4. (a) 'अहं ब्रह्मास्मि' इति महावक्यस्यार्थबोधः स्पष्टीक्रियताम् ।	7
(b) 'सर्वं खल्विदं ब्रह्म' इति श्रुतेरर्थः वर्णयताम् ।	7

Unit – III

5. (a) न्यायमते कति पदार्थास्सन्ति ? के च ते ?	4

(b) शक्तिः सादृश्यं च पदार्थेषु परिगणिताः न वा इति पूर्वपक्षखण्डनपूर्वकं विचार्यताम् ।	10

6. (a) अभावस्य लक्षणं विलिख्यताम् । अभावः कतिविधः? के च ते?
प्रत्येकस्योदाहरणपूर्वकं लक्षणं विलिख्याताम् ।	1+1++2=5
(b) न्यायमते ईश्वरस्यास्तित्वमस्ति न वेति विचार्यताम् ।	3

Unit – IV

7. (a) का नाम अनुमितिः तस्य करणं किम्? करणस्य स्वरूपं किम्?	5
(b) केवलान्वयि, केवलव्यतिरेकि अन्वयव्यतिरेकि – चेतेषां सोदाहरणं स्पष्टयताम् ।	3
8. (a) का व्याप्तिः? व्याप्तिलक्षणं सोदाहरणं व्याख्यायताम् ।	7
(b) अवयव-वाक्यानि कति? कानि च तानि? प्रत्येकं सोदाहरणं विविच्यताम् ।	7

Unit – V

9. (a) "पदज्ञानं तु करणम्" पद्यांशोऽयं व्याख्येयः ।	7
(b) शक्तिलक्षणं न्यायदिशा वर्णयताम् ।	7
10. (a) पदं कतिविधम्? प्रत्येकस्य नामोल्लेखपूर्वकं सोदाहरणं व्याख्या कार्या ।	7
(b) व्याकरणात् शक्तिग्रहः कथं भवति इति विचार्यताम् ।	7
